

Nr 186.

Ankom till riksdagens kansli den 11 juni 1943 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1943/44 till dövstumskolorna m. m.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkt 187) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som bleve riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1943/44

dels till Dövstumskolorna: Avlöningar ett förslagsanslag av 1,135,000 kronor;

dels ock till Dövstumskolorna: Omkostnader ett förslagsanslag av 550,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 269, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 14 maj 1943, föreslagit riksdagen att

1. besluta, att verkställandet av det av 1942 års riksdag fattade beslutet om nedläggande med utgången av budgetåret 1942/43 av en av de nuvarande upptagningsskolorna för dövstumma barn skall uppskjutas tills vidare;

2. såsom kapitalinvestering i Statens domäners fond till Inköp av egendomen Mogård i Finspångs köping för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 247,500 kronor;

3. såsom kapitalinvestering i Statens allmänna fastighetsfond till Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 375,000 kronor;

4. godkänna av chefen för ecklesiastikdepartementet angiven personalförteckning för läroanstalterna för dövstumma, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44;

5. godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för dövstumskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44;

6. till Dövstumskolorna: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 1,193,000 kronor;

7. till Dövstumskolorna: Omkostnader för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 596,700 kronor.

I. Frågan om nedläggande av en upptagnings-skola m. m.

På förslag av Kungl. Maj:t (propositionen nr 246) beslöt 1942 års riksdag, *dels* att specialskolan och fortsättningsskolan i Gävle för skriv-teckenelever skulle nedläggas och från och med innevarande budgetår ersättas med en vårdanstalt för dövstumma med komplicerat lyte, omfattande skolhem samt ett arbetshem för män och ett för kvinnor,

dels ock att en av de nuvarande fyra upptagnings-skolorna för dövstumma barn (Lund, Vänersborg, Manilla och Härnösand) skulle nedläggas med utgången av budgetåret 1942/43.

Dessa beslut grundades på ingående utredningar, påbörjade av besparingsberedningen samt slutförda av skolöverstyrelsen och medicinalstyrelsen.

Beträffande vårdanstalten för dövstumma med komplicerat lyte beslöts, att den under en övergångstid provisoriskt skulle förläggas till Gävleskolans lokaler och sedermera flyttas till en lämplig jordbruksegendom. Departementschefen förklarade sig (sid. 31 i propositionen) förutsätta, att den provisoriska förläggningen till Gävle skulle bli av så kort varaktighet som möjligt och att åtgärder ofördröjligen skulle vidtagas för att anskaffa en för ändamålet lämpad egendom. Sedan riksdagen fattat sitt beslut i ämnet, anbefallde Kungl. Maj:t den 30 juni 1942 skolöverstyrelsen att snarast möjligt och senast i samband med anslagsäskanden för budgetåret 1943/44 inkomma med förslag om anskaffande av en för vårdanstalten lämpad jordbruksegendom. I skrivelse den 20 april 1943 har nu skolöverstyrelsen hemställt att egendomen Mogård i Finspångs köping, Östergötlands län, måtte inköpas för ändamålet samt att medel måtte anvisas för erforderliga omedelbara om- och nybyggnadsarbeten. Då dessa emellertid tidigast kunna vara slutförda den 1 juli 1944, har överstyrelsen utgått ifrån, att överflyttningen av vårdanstalten från Gävle till Mogård kan ske först vid denna tidpunkt. Under nästa budgetår borde anstalten alltså ligga kvar i Gävle.

Statsmakternas beslut, att en av de fyra upptagnings-skolorna för dövstumma skall nedläggas den 30 juni 1943 innefattar icke, *vilken* av skolorna som skall indragas; beträffande denna fråga skulle ytterligare utredning äga rum.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 22 januari 1943 inkommit med nämnda utredning. Utredningen utmynnar i förslag om

dels nedläggande av upptagnings-skolan i Vänersborg,

dels provisorisk reparation av Manillaskolan för en kostnad av 70,000 kronor i avbidan på en framtida förflyttning till annan lämplig ort,

dels förflyttning av Härnösandsskolan till Gävle,

dels ock bibehållande av Örebro-skolan och reparation av denna för en kostnad av 59,000 kronor.

Departementschefen har för egen del anfört:

Som nämnts beslöts i fjol att antalet upptagningsskolor skall minskas från fyra till tre. Beslutet innebar vidare, att denna förändring skall ske med utgången av innevarande budgetår. Frågan, vilken av upptagningsskolorna som skall nedläggas, är dock alltså öppen. I år liksom i fjol står valet mellan Manilla och Vänersborg. Frågan är emellertid även intimt förknippad med andra spörsmål beträffande förläggningen av dövstumskolorna, i det att man i samband med indragningen av en av dessa upptagningsskolor har att taga ställning till hur de ledigblivande skollocalerna i Gävle lämpligen böra utnyttjas. I fjolårets proposition lämnades öppet, huruvida Örebro- eller Manillaskolorna skulle förflyttas dit. I år har frågan ytterligare komplicerats därigenom att skolöverstyrelsen funnit sig böra förorda, att Härnösandsskolan skall förläggas till Gävle. Frågan om vilken skola som lämpligen bör förläggas till Gävle intar i själva verket en nyckelställning vid lösningen av spörsmålet om dövstumskolväsendets organisation. Jag framhöll i fjol, att de förhållandevis goda localerna i Gävle borde komma till användning i dövstumvården. Även riksdagen gav uttryck åt samma åsikt. Gävleskolans lokaler bli emellertid icke disponibla, förrän den dit förlagda nyupprättade vårdanstalten för dövstumma med komplicerat lyte kan förläggas till den lantegendom, vilken enligt mitt förslag i det följande skall inköpas och ställas i ordning för ändamålet, d. v. s. tidigast den 1 juli 1944 och måhända — beroende på möjligheterna att få behövliga byggnadsarbeten utförda — vid en ännu senare tidpunkt. Med hänsyn härtill synes den beslutade indragningen av en upptagningsskola och därmed sammanhängande förflyttningar icke lämpligen kunna ske redan i sommar utan först vid en senare tidpunkt. Jag nödgas därför förorda, att verkställandet av indragningsbeslutet uppskjutes tills vidare. Vid sådana förhållanden saknar jag anledning att redan i år taga ställning till skolöverstyrelsens förslag till omorganisation av dövstumskolväsendet i nu ifrågakommande delar.

Utskottet.

Med hänsyn till vad departementschefen anført, tillstyrker utskottet, att det av 1942 års riksdag fattade beslutet om nedläggande med utgången av budgetåret 1942/43 av en av de nuvarande upptagningsskolorna för dövstumma barn tills vidare uppskjutes.

II. Inköp av en jordbruksegendom för vårdanstalten för dövstumma med komplicerat lyte.

Inledning.

Från och med innevarande budgetår har den förutvarande specialskolan och fortsättningsskolan i Gävle ersatts med en vårdanstalt för dövstumma med komplicerat lyte, uppdelad på ett skolhem samt ett arbetshem för manliga och ett för kvinnliga skyddslingar. Anstaltens uppgift är dels att bereda undervisning åt sådana dövstumma skolelever, som, huvudsakligen till följd av svag begåvning, ej lämpligen böra undervisas i vanlig dövstumskola, och dels att bereda fortsatt omvårdnad efter avslutad skolgång åt detta slag av dövstumma.

	Huvudbyggnad	Andra bostadshus	Areal	Tax. värde	Salubjuden för
Mogård	16 rum och kök	18 rum och 8 kök ¹	231,5 har	160,500 kr.	247,450 kr.
Mölstad	26 » » »	5 » » 1 kök ¹	89,7 »	132,200 kr. ²	300,000 kr.

¹ Dessutom några mindre bostadslägenheter.

² Taxeringsvärdet avser 116,7 har.

Egendomen Mogård beskrives närmare på följande sätt:

Egendomen är belägen cirka 2 km från Doverstorps station vid järnvägs-linjen Norrköping—Finspång samt cirka 10 km från Finspång och 35 km från Norrköping. Den har ett vackert läge vid en vik av sjön Glan och vid ett sund, som förenar nämnda sjö med sjön Dovert. Ägorna begränsas också delvis av sjön Dovert och i egendomen ingår även Ekön i nämnda sjö.

Egendomen, som består av 3 brukningsdelar, nämligen Mo 1¹, Åsunda 1¹ och Ekön 1¹, har enligt ett genom domänstyrelsens försorg upprättat värderingsinstrument en areal av 231,50 hektar, nämligen

tomt och ängsbackar	10,90 hektar
åker	68,10 »
kultiverad betesmark	21,50 »
skogs- och hagmark	107,50 »
impediment	23,50 »

Summa 231,50 hektar.

Åkerjorden utgöres enligt värderingsinstrumentet till övervägande delen av lättlera av god beskaffenhet och i synnerligen god hävd. Dikningsförhållan-dena äro godartade och egendomen täckdikad.

Värderingsinstrumentet anger för skogsmarken i olika tabeller såväl bo-nitets- som åldersfördelning. Virkesförrådet anges med stöd av dels 11,5 procent linjetaxering och dels stamräkning till 13,391 m³ över 4'' i bröst-höjd.

På gården födes för närvarande ett 60-tal nötkreatur och 14 hästar.

Byggnaderna äro uppdelade i 2 grupper, nämligen dels herrgårdsbyggnaden med därtill anslutna byggnader, dels till jordbruket hörande byggnader.

Herrgården.

a) Herrgårdsbyggnaden, som är uppförd åren 1904—1906, av trä samt in-och utvändigt reveterad, innehåller i två våningar sammanlagt 16 rum jäm-te stora hallar och köksavdelning m. m. I nedre våningen finnes centralupp-värmning, en trappa upp kakelugnar. Under byggnaden finnes källarvåning med goda utrymmen. Byggnaden är enligt värderingsinstrumentet i gott skick.

b) Flygelbyggnad om 2 rum och kök. I anslutning till denna ett större hönshus med hönsgårdar. Angives vara i gott skick.

c) Trädgårdsmästarbostad om 3 rum och kök med nödiga uthus samt 2 växthus. Medelgott skick.

Till jordbruket hörande byggnader.

a) Arrendatorsbostad om 5 rum och kök.

b) Rättarbostad samt 3 stycken torplägenheter med tillhörande uthus-byggnader.

c) En byggnad för arbetarbostäder m. m. om sammanlagt 8 rum och 5 kök (gamla corps de logiet).

d) Ladugård och stall för i det föregående angivet antal djur samt loge, vagnslider och övriga tillhörande byggnader. Inalles anges till jordbruket höra 22 stycken byggnader, i stort sett i mycket gott skick.

Dessutom finnes en bostadslägenhet Sundsmarken om 2 rum och kök med tillhörande uthus och trädgård, medelgott skick, samt på Ekön en fiskarbostad omfattande 2 rum och 2 kök med tillhörande mindre ladugård och uthus. Byggnaderna angivas vara i knappt medelgott skick.

Egendomens nuvarande värde har enligt särskild specifikation i värderingsinstrumentet angivits till i avrundat tal 245,000 kronor. Härvid har huvudbyggnaden upptagits till taxeringsvärdet 25,000 kronor.

Egendomen är fastighetstaxerad för 160,500 kronor fördelat sålunda:

jordbruksvärde	kronor	98,600
skogsvärde	»	36,900
annan fastighet (huvudbyggnaden med till denna anslutna byggnader) ¹	»	25,000
	kronor	160,500.

Jordbruket är utarrenderat till den 14 mars 1948 mot ett årligt arrende av 4,000 kronor.

Trädgården är utarrenderad till den 1 november 1945 mot ett årligt arrende av 600 kronor.

Skolöverstyrelsen har låtit verkställa utredningar rörande de byggnadsarbeten vid egendomarna Mogård och Mölstad, vilka *dels* erfordras omedelbart, *dels* efter en viss, kortare tidrymd.

Byggnadskostnaderna för Mogård respektive Mölstad belysas av följande sammanställning.

	Omedelbara byggnadskostnader	Framtida byggnadskostnader	Summa
Egendomen Mogård	375,000	125,000	500,000
Ålderdomshemmet Mölstad ..	572,000	175,000	747,000
Merkostnad vid Mölstad ...	197,000	50,000	247,000

Som av ovanstående sammanställning framgår ställa sig enligt de av byggnadsstyrelsen gjorda beräkningarna de omedelbara byggnadskostnaderna 197,000 kronor lägre på egendomen Mogård än på Mölstad och kostnaderna för inom de närmaste åren ytterligare erforderliga byggnader 50,000 kronor lägre. Den beräknade totalsumman för byggnadskostnaderna på Mogård under de närmaste 5 åren understiger alltså kostnaderna på Mölstad med 247,000 kronor.

De omedelbara byggnadskostnaderna vid Mogård beräknas uppgå till 375,000 kronor fördelade sålunda:

Omändringar och reparationer på huvudbyggnaden och trädgårdsmästarbostaden m. m.	kronor	10,000
Nybyggnaden, byggnadskostnad	»	340,000
Eventuell sprängning	»	4,000
Yttre ledningar för vatten och avlopp m. m.	»	7,000
Vägar	»	2,000
Planering, kontroll m. m.	»	12,000

Summa kronor 375,000.

Departementschefen anför för egen del:

De anförda uppgifterna ge vid handen, att ur ekonomisk synpunkt företräde måste givas åt Mogårdsalternativet. Då Mogård dessutom ur skilda synpunkter synes väl lämpad till förläggningsplats för ifrågavarande vårdanstalt, har jag funnit mig böra förorda, att denna egendom inköpes för ändamålet. Köpeskillingen, 247,450 kronor, synes mig ur statens synpunkt godtagbar, varför jag icke funnit anledning till erinran mot beloppet. Innehållet i det preliminärt upprättade köpekontraktet har icke heller givit mig anledning till erinran.

I enlighet med vedertagna principer torde det för ifrågavarande inköp erforderliga anslagsbeloppet, i avrundat tal 247,500 kronor, böra anvisas på kapitalbudgeten såsom kapitalinvestering i statens domäners fond. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att, efter den ytterligare utredning, som må finnas erforderlig, meddela beslut om fastighetens framtida ställning i redovisningshänseende och därmed sammanhängande frågor i enlighet med härför av 1939 års lagtima riksdag godtagna principer (se propositionen 1939 L: 158). Till domänsfonden bör vidare från åttonde huvudtiteln utgå ersättning för upplåtelse av ifrågavarande egendom för det därmed avsedda ändamålet; denna ersättning bör belasta åttonde huvudtitelns anslag till ersättning åt statens domäners fond för upplåten mark.

I köpekontraktet förutsättes, att köpeskillingen om 247,450 kronor delvis skall erläggas genom övertagande av betalningsansvaret för ett egendomen Mogård belastande hypotekslån på inemot 46,000 kronor. Skolöverstyrelsen har lämnat öppet, huruvida lånet bör omedelbart inlösas eller icke. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att träffa avgörande i denna fråga. Vid omedelbar inlösen av lånet har långivaren — Östgöta hypoteksförening — med hänsyn till att lånet icke för närvarande är uppsägningsbart betingat sig en ersättning av 2,327 kronor 20 öre. Finnes vid närmare prövning lånet böra omedelbart inlösas, torde erforderligt ersättningsbelopp böra bestridas från förslagsanslaget till Dövstumskolorna: Omkostnader.

Lantbruket på egendomen Mogård är utarrenderat till den 14 mars 1948 och synes icke för närvarande böra övertagas av staten. Trädgården åter är utarrenderad till den 1 november 1945, men överstyrelsen anser lämpligt att söka få till stånd en överenskommelse med arrendatorn om tillträde ett år tidigare. Jag instämmer med överstyrelsen härutinnan, försåvitt det blir möjligt att låta vårdanstalten överflytta till Mogård redan den 1 juli 1944.

Avgörande för frågan, när vårdanstalten skall kunna förläggas till Mogård, synes vara, vid vilken tidpunkt omedelbara erforderliga byggnadsarbeten kunna vara fullbordade. Skolöverstyrelsen har räknat med att detta skall kunna vara fallet den 1 juli 1944. Härvid har givetvis förutsatts, att arbetena icke skola fördröjas av brist på arbetskraft och materiel. Byggnadsstyrelsen har uppskattat kostnaderna för de omedelbart nödvändiga arbetena till 375,000 kronor, i främsta rummet belöpande på en nybyggnad för in-kvartering av såväl skolhemmets elever som arbetshemmens skyddslingar. Enligt en inom byggnadsstyrelsen uppgjord preliminär skissritning skulle nybyggnaden utgöras av en tvåvåningsbyggnad, inrymmande 5 klassrum, 2 dagrum, 9 sovrum, 6 personalrum, 2 sjukrum samt vissa ekonomiutrymmen. Mot detta förslag och de beräknade kostnaderna har jag icke funnit anledning till erinran. Jag tillstyrker därför, att för detta ändamål under statens allmänna fastighetsfond anvisas ett investeringsanslag av 375,000 kronor. An-

slaget torde böra anvisas under rubriken »Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna». Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles fastställa definitiva ritningar för byggnadsföretaget.

I likhet med departementschefen finner utskottet, att egendomen Mogård i Finspångs köping, Östergötlands län, ur skilda synpunkter är väl lämpad till förlägningsplats för ifrågavarande vårdanstalt. Den för egendomen begärda köpeskillingen, 247,450 kronor, synes utskottet ur statens synpunkt godtagbar. Utskottet biträder därför Kungl. Maj:ts förslag om att för inköp av egendomen på kapitalbudgeten såsom kapitalinvestering i statens domäners fond anvisas ett belopp av i avrundat tal 247,500 kronor.

Utskottet.

Kostnaderna för omedelbart erforderliga om- och nybyggnadsarbeten å Mogård hava uppskattats till 375,000 kronor. Utskottet, som icke funnit något att erinra mot dessa kostnadsberäkningar, tillstyrker att ett anslag av nämnda storleksordning anvisas för ändamålet för nästa budgetår.

Vad departementschefen i övrigt i detta sammanhang anfört och föreslagit har icke föranlett någon invändning från utskottets sida.

III. Förslagsanslagen till dövstumskolorna: Avlöningar och Omkostnader.

A v l ö n i n g s a n s l a g e t är för innevarande budgetår uppfört med 1,195,500 kronor och skall enligt Kungl. Maj:ts förslag minskas med 2,500 kronor till 1,193,000 kronor. Minskningen har uppkommit genom å ena sidan indragning av en rektorstjänst på övergångsstat och en tjänst såsom kindergartenslärarinna jämte en viss minskning av anslagsmedlen till avlöningar till vård- och ekonomipersonal och å andra sidan anställande av tre extra ordinarie sinnesslölarinnor vid vårdanstalten för dövstumma med komplicerat lyte och två nya arbetslärare vid fortsättningsskolan i Växjö.

O m k o s t n a d s a n s l a g e t föreslås höjt från för närvarande 580,000 kronor till 596,700 kronor. Anslagshöjningen belöper främst på utgifterna för utackordering och beklädning av elever.

Utskottet har icke funnit något att erinra mot de av departementschefen verkställda beräkningarna med avseende å storleken av ifrågavarande anslag för nästa budgetår.

Utskottet.

IV. Hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,
att riksdagen må

1. besluta, att verkställandet av det av 1942 års riksdag fattade beslutet om nedläggande med utgången av budgetåret

1942/43 av en av de nuvarande upptagningskolorna för dövstumma barn skall uppskjutas tills vidare;

2. till *Inköp av egendomen Mogård i Finspångs köping* för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten under statens affärsverksfonder, domänverket, anvisa ett investeringsanslag av 247,500 kronor;

3. till *Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna* för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 375,000 kronor;

4. godkänna följande personalförteckning för dövstumskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

P e r s o n a l f ö r t e c k n i n g .

Befattning. Lönegrad.

Tjänstemän å ordinarie stat.

1 rektor, avlöningsgrupp II	E	4
4 rektorer, » III	E	3
1 rektor, » IV	E	2
53 lärare i kunskapsämne	A	20

Anm.: En av dessa befattningar såsom lärare i kunskapsämne skall tills vidare hållas obesatt.

2 lärare i gymnastik med lek och idrott	A	20
7 arbetslärare i fortsättningsskola	A	15
1 skolköslärlarinna	A	15
2 skolköks- och kindergartnlärlarinnor	A	15
11 arbetslärare i barndomsskola	A	11
4 slöjdlärlarinnor	A	11
1 kindergartnlärlarinna	A	11
1 kindergarten- och gymnastiklärlarinna	A	11
1 maskinist av 2:a klass	A	9

Anm.: Förestående befattning må tillsättas endast i mån av inträffande ledighet å den å övergångsstat uppförda maskinistbefattningen.

6 husmödrar	A	7
7 vaktmästare	A	6
4 sjuksköterskor	A	6

Tjänstemän å övergångsstat.

1 maskinist	A	10
3 slöjdlärlarinnor	A	8

*Extra ordinarie tjänstemän i högre
lönegrad än den 20:e.*

1 föreståndare	Eo 26
1 föreståndare	Eo 23;

5. godkänna följande avlöningsstat för dövstumskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 624,500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 24,400
3. Avlöningar till vård- och ekonomipersonal, <i>förslagsvis</i>	» 220,000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 183,300
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 140,800

Summa kronor 1,193,000;

6. till *Dövstumskolorna*: *Avlöningar* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1,193,000 kronor;

7. till *Dövstumskolorna*: *Omkostnader* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 596,700 kronor.

Stockholm den 11 juni 1943.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 184; dock att herr *Holmdahl* närvarit i stället för herr *Skoglund* i Doverstorp.
